

Rien Dobbelaar: van centraal dierenlaboratorium naar welzijn

Rien Dobbelaar heeft tijdens zijn hele carrière het dierenwelzijn hoog in het vaandel gedragen. Als enige uit een groot gezin op de boerderij in Zeeuws-Vlaanderen mocht Rien Dobbelaar 'gaan leren' op de nieuwe HBS in Hulst. Later ging hij diergeneeskunde studeren. Hij had echter geen 'goesting' naar een praktijk. In een studiegroep behandelde hij het onderwerp 'Kan de aarde de mensheid voeden?'. Dit bracht hem ertoe zich te ontwikkelen in de richting van de Zootechniek/FAO. Hij was korte tijd assistent bij professor Van der Planck, toen de nieuwe medische faculteit van de Katholieke Universiteit Nijmegen een dierenarts zocht. Deze moest beleid ontwikkelen voor een centralisatie van alle proefdieren en experimenten met dieren op de faculteit.

Rien Dobbelaar zette al vroeg de problemen bij het gebruik van het dier op de agenda.

Tekst **Andries van Foreest** en **Ko Minderhoud**

Per 1 januari 1955 werd de nog jonge Dobbelaar directeur van het proefdierenlaboratorium, dat met voorrang werd gebouwd. De bouw duurde slechts 1,5 jaar. Dobbelaar: "Maar alles moest nog ontwikkeld worden, zoals het fokken of aankopen van dieren, het ontwikkelen van de kooien voor de verschillende dieren, en de organisatie van een dierenlaboratorium." Dobbelaar ging zich verder ontwikkelen in Utrecht in de zootechniek, pathologie, infectieziekten en kleine huisdieren. Hij startte ook een onderzoek bij professor Teunissen, dat in 1962 resulteerde in een dissertatie 'Osteoplastiek bij de behandeling van de luxatio coxae van de hond'. Op 19 februari 1960 werd het Centraal Dierenlaboratorium (CDL) in Nijmegen geopend met een symposium over de 'Verhouding mens en dier' met onderstaande onderwerpen:

- M.J. Dobbelaar: 'Praktische problemen bij het gebruik van het dier'.
- Prof. Schillebeeckx: 'De zin van het dier voor de mens'.
- Prof. Van Eck: 'De positie van het dier in de rechtsorde'.

Laboratorium

Het CDL was enig in zijn soort in Nederland maar was ook in Europa en daarbuiten een voorloper op het gebied van zorg voor het welzijn van proefdieren. Binnen drie jaar waren er vijftig mensen in dienst, die door Dobbelaar werden

Curriculum vitae

Geboren 26 juli 1929 te Nisse (Zeeland). Studeerde Diergeneeskunde van 1947 tot 1954 aan de Rijksuniversiteit Utrecht en promoveerde in 1962. Trouwde in 1955 en is vader van één dochter en drie zonen. Realiseerde in de jaren 1955 tot 1960 een Centraal Dierenlaboratorium aan het Academisch Medisch Centrum 'St. Radboud' te Nijmegen en leidde dit instituut twintig jaar. Werd in 1974 benoemd tot Veterinair Hoofdinspecteur voor de Volksgezondheid alsmede tot Directeur van de Veterinaire Dienst. Was vier jaar voorzitter van de Wassenaarse Kruisvereniging en kwam samen met kruisverenigingen uit de kuststrook tot een volledige samenwerking. Ondersteunde deze samenwerking vier jaar in de Raad van Toezicht. Was acht jaar voorzitter van het parochiebestuur 'De Goede Herder' te Wassenaar.

uitgezocht in samenwerking met het psychologisch instituut van de Universiteit. Deze mensen kregen ook een cursus voor diervorzorger en biotechnicus. Later werd een boerderij aangekocht in Overasselt om paarden, schapen en geiten beter te huisvesten. Ook werd hier gestart met het fokken van katten en honden zodat men niet meer betrokken hoefde te zijn bij de handel in deze dieren. Later begon men op die locatie met een fokkerij van ziektevrije muizen en ratten.

In deze jaren werd de eerste start gemaakt over 'Wetgeving dierproeven'. Wim van der Gulden, patholoog, die later Dobbelaars opvolger zou worden in Nijmegen, werd zijn assistent en samen verzorgden zij vier artikelen (*Tijdschrift voor Diergeneeskunde* 1964) over 'De dierenarts en het dierexperiment'. Het

"Het was een moeilijke tijd. Iedereen voelde dat de beide functies en dus beide diensten uit elkaar zouden vallen, maar ondertussen was er een verregaande samenwerking vereist." De vleeskeuring moest anders worden ingericht. Dit gehele veranderingsproces vond Dobbelaar zwaar om te begeleiden: "Je maakt daarmee geen vrienden en veranderen is moeilijker dan iets nieuws opbouwen." In 1984 kwam de definitieve splitsing: Dobbelaar werd directeur Veterinaire Dienst en collega Zegers

"Deze was al vele jaren noodzakelijk; de benodigde druk kwam uiteindelijk uit Brussel."

– De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. "Om te komen tot een dier-vriendelijke ruiming was het rijdbare elektrocutieapparaat voor varkens van groot belang."

Als hij terugkijkt, vindt Dobbelaar de splitsing van vd en vi en het ontstaan van de rvv een goede zaak. Vooral de huidige ontwikkeling tot de Voedsel en Waren Autoriteit (vwa) was een logisch vervolg.

In de toekomst zal het zwaartepunt van het beleid meer uit Volksgezondheid moeten komen

Tijdschrift Biotechniek werd opgericht en enige jaren was Dobbelaar daar de motor van; internationaal werd hij voorzitter van het Gesellschaft für Versuchstierkunde in Duitsland. Vele jaren verzorgde hij samen met medewerkers voorlichting over dierproeven.

Kentering

Er kwam een kentering in zijn loopbaan omdat Dobbelaar in zijn functie eigenlijk aan de top stond. Hij kon zijn loopbaan in Hannover voortzetten als hoogleraar maar hij verkoos 'Den Haag'. Zijn voorganger Van den Born had zijn functie neergelegd. De leiding was nu tijdelijk in handen van een tweemanschap, Van den Berg (landbouw) en Van Keulen (volksgezondheid). Er waren spanningen bij de Veterinaire Dienst (vd) en Veterinaire Inspectie (vi) en men zocht in dit spanningsveld een onafhankelijke dierenarts. Dobbelaar kreeg in 1974 de functie hoofdinspecteur/directeur vd.

werd hoofdinspecteur. Drie jaar na deze positieverandering werd hij Raadsadviseur van de Minister van Landbouw.

Tussen 1974 en 1987 was Dobbelaar als cvo betrokken bij belangrijke en interessante onderwerpen:

- De wet op de dierproeven. "Dit was de eerste wet waarmee ik te maken kreeg onder Staatssecretaris Hendriks van Volksgezondheid."
- De uitoefening van de diergeneeskunst. Hieronder viel ook 'veeverloskunde en keizersnede'. Een typische uitspraak van Dobbelaar: "De echte paraveterinair op de boerderij is de boer en niet de veeverloskundige."
- De reorganisatie van de vleeskeuring. "De standpunten lagen ver uit elkaar", herinnert Dobbelaar zich. "Artikel 8 moest verdwijnen. De kosten van de vleeskeuring moesten door de tarieven worden opgebracht."
- De Wet op de diergeneesmiddelen.

Toekomst

In de veehouderij en de dierlijke productie worden volksgezondheid en dierenwelzijn steeds belangrijker. Het beleid en het toezicht zal zich daar volgens Dobbelaar meer op moeten richten. "In de toekomst zal het zwaartepunt van het beleid meer uit Volksgezondheid moeten komen. De moderne dierenarts zal zich bewust moeten zijn van zijn veranderende taak." Dobbelaar zegt: "Dierenarts ben je zeker niet alleen om dieren te genezen. Diergeneeskunde heeft het doel bij het dier en zijn voortbrengselen, afwijkingen waar te nemen, te verwijderen of te voorkomen die het minder geschikt maken voor zijn bestemming."

Hij voelt zich nog steeds betrokken bij het welzijn van dieren. De KNMVD is volgens hem erg voorzichtig is met het formuleren van standpunten: "Als de maatschappij het welzijn van dieren aankaart, dan zal de KNMVD daar ook een duidelijk standpunt bij moeten innemen."